

12 Eylül Rejimi ve Petrol-İş

12 Eylül sabahı tüm siyasi partiler yanı sıra, sendikaların da faaliyetleri ikinci bir emre kadar Milli Güvenlik Konseyi'nin 3 Numaralı bildirisi ile durduruldu. Böylece Türk-İş, DİSK, Hak-İş, MİSK ve bağımsız sendikaların faaliyetlerine yasak getirildi. Hemen sonra yayınlanan MGK'nin 8 Numaralı Bildirisi ile Hak-İş ve MİSK ile birlikte, DİSK ve bağlı tüm sendikaların yöneticileri, hatta işyeri sendika temsilileri "güvence altına alma" adı altında teslim olmaya çağrılarak, tutuklandılar. Önce Hak-İş, daha sonra MİSK'e konan faaliyet yasağı kaldırıldı. Hak-İş'liler tutuklanmadı. MİSK'liler ise bir kaç aylık tutukluluk yaşadı ve daha sonra serbest bırakıldılar. Bu arada 12 Mart'ta olduğu gibi, 12 Eylül Hükümeti'ne de yine Türk-İş Genel Sekreteri Sadık Şide, Çalışma Bakanı olarak atanıyor.

Türk-İş ve üye sendikaların da grev, toplu iş sözleşme, grev ve örgütlenme gibi faaliyetleri, ikinci bir "emre" kadar askıya alınırken; Petrol-İş, Şubeleri ve Yol-İş Federasyonu'na bağlı bazı şubeler ve yine diğer bazı Türk-İş üyesi sendikaların da genel merkez ve şubelerinin kapısına, değişen sürelerde "mühür" vuruldu.

Petrol-İş henüz 17. Genel Kurulunu 9 Eylül'de bitirmişti ki, 3 gün sonra "12 Eylül" ilan edildi. Anadolu'dan gelen delegelerimizin bazıları ise henüz İstanbul'dan, geldikleri kentlere dönmemişlerdi.

Toplu iş sözleşmeleri, grevler, grev hazırlıkları ve diğer sendikal prosedürler bıçak gibi kesildi. Petrol-İş kısa bir süre içinde pek çok işyerinde ya toplu iş sözleşmesi bağitlıyacak veya greve çıkacaktı. 17. Genel Kurul'da, yukarıda da belirtildiği gibi zaten içinde bulunulan mücadele dönemine hazırlık ve ilgili politikaları belirleme yönünde kararlar alınmıştı

Genel Başkan Cevdet Selvi, kıdem tazminatlarının kısıtlanmasına karşı telefonla yaptığı basın açıklamasının 16 Eylül'de basında çıkması üzerine, aynı gün göz altına alındı ve 2 gün göz altında kaldı.

Aynı gün Petrol-İş Genel Merkezi askeri görevliler ve siyasi polis tarafından arandı, pek çok evrak ve yayına el kondu ve kapısına mühür vuruldu. Fiilen kapatılan Sendikamız Genel Merkezi'nin kapsındaki mühür 3 ay sonra, 12.1.1981'de açıldı.

Ancak Sendikamız açıldıktan kısa bir süre sonra, bu kez 6 kişilik Türk-İş Denetleme Kurulu tarafından Petrol-İş Eskişehir Şube Başkanı Mehmet Emin Birsen'in "şikayeti" olduğu sözlü olarak belirtilerek, sendikamız idari ve mali yönden denetlendi. 1 Eylül 1978 sonrasına ait Petrol-İş'in tüm evrakları incelendi ve 1 ay süren bu denetleme sonucunda "kural ve yasalara" uyulduğu biçiminde de bir Rapor yazıldı. (18. Merkez Genel Kurul Çalışma Raporu, 3-4 Aralık 1983, sf. 110)

**12 EYLÜL NEDENİYLE MAĞDUR EDİLEN
VE İŞE DÖNDÜRÜLMİYEN PETROL-İŞ ÜYELERİ**

Tablo 5

İşyeri	Adı Soyadı	İşyeri	Adı Soyadı
ADANA ŞUBE		ALIĞA ŞUBE	
Sasa	Arif Güneysu	Tüpraş	Asım Öztürk
"	Ömer Bayterin	Alpet	Yusuf Vargün
"	Salim Uzuner	"	Bedrettin Kaya
"	Ziya Karadağ	"	Düzgün Kaya
"	Haluk Tuncay	"	Münir Şengül
"	Süleyman Öztürk	"	Celal Karaca
"	Halil Yıldız	"	Cahit Oklap
"	Mehmet Bulut	"	Celal Sungur
"	Erdoğan Aksoyan	"	Behçet İlhan
"	Mehmet Ali Altun	"	Selahattin Dernek
"	Ersin	"	Çınar Yaylak
"	Aşur Yazuz	"	Metin Atasayar
"	Mehmet Ali Keştan	"	Nurettin Tuncel
"	M.Üzeyir Tunç	"	Andaç Durgun
		"	Adnan Durgun
		"	Bülent Ünsalan
		"	Turiç Başeğmez
		"	Ayfer Berberoğlu
ANKARA ŞUBE		BANDIRMA ŞUBE	
TPAO Genel Müd.	Engin Akon	Petrol Ofisi	Memduh Koç
P.O. A.Ş. Gen. Müd.	Mehmet Tuncer	Etibank Boraks	Ali Osman Tunç
Tügsaş Gen. Müd.	İsmail Koca	Asit Fabrikası	Celal Işık Tuncer
Adaş Akaryakıt A.Ş.	Necati Hatipoğlu	"	Mehmet Şayan
Botaş	Fikret Taşkın	"	İsmail Çakır
"	Recai Vural	"	Sabahattin Paravadalı
"	Zehra Vural	"	Şerafettin Kutlu
ALIĞA ŞUBE		BATMAN ŞUBE	
Tüpraş	Temel Turan	T.P.A.O.	Mehmet Kara
"	Hüseyin Coer	"	Mehmet Elibol
"	Muzaffer Bedük	"	Ayaz Koyuncu
"	Ferruh Özener	"	Halil Bıçakçı
"	Ali Kadri Yavuz	"	Mirza Soysal
"	Mesut Yıldız	"	Mahmut Sürücü
"	Sefa Taşkın	"	Fikri Demir
"	Özcan Özcan	"	Hasan Bora
"	Salih Karadayı	"	Mehmet Yıldız
"	Cihan Selen	"	Süleyman Solmaz
"	Nurettin Elibol	"	Necat Kuvumcu
"	Hasan Kaya Mor	"	
"	İsmail Atılgan	"	
"	Vural Öztürk	"	

İşyeri	Adı Soyadı	İşyeri	Adı Soyadı
BATMAN ŞUBE		BURSA ŞUBE	
T.P.A.O.	Rauf Yanmaz	Suni İpek Viskoza Fab.	Yener Akalın
"	Mahmut Kutlu	"	Ersin Kara
"	Emrullah Akın	"	Reşat Çekim
"	Aytekin Kara	"	Halil Aydın
"	Abdullah Gülseren	"	Burhan Bulut
"	Ahmet Soykut	"	İbrahim Kara
"	Abdulkadir Gündem	"	Ali Öder
"	Abdurrahman Esmer	"	Ali Ekber Özdemir
"	Mehmet Toprak	"	Hüseyin Kaya
"	Ahmet Demir	"	Hasan Kalay
"	Mehdi Kaygusuz	"	Seyhan Günay
"	İsmet Okan		
"	Şükrü Gök	KOCAELİ ŞUBE	
"	Şirin Aytekin	Tüpraş	İsmet Uzun
"	Zekeriya Ekmen	"	Ayhan Rona
"	Zeki Soykan	"	Ali Okçu
"	Aydın Sincar	Petrol Ofisi	Ayhan Özdil
"	Veysi Tüzer	Koruma Tarım	Mahmut Şükran
"	M.Zennun Rüzgar	"	İbrahim Baytekin
"	Emin Ergin	"	Yusuf Şadımın
"	Abdurrahman Dilmen	"	Hasan Alkış
"	M.Salih Yeşilbaş	"	Erdoğan Güler
"	İlhami Güreş	"	Celalettin Cuma
"	Mücahit Oruç		
"	Sait Tangüner	MERSİN ŞUBE	
"	Necat Tenka	Akdeniz Gübre	Asım Özçetin
Tüpraş	Süleyman Ayrılmak	"	Hüseyin Özkan
"	İbrahim Beyval	"	Mustafa Bellek
"	İbrahim Kül	Soda Sanayi A.Ş.	Yahya Turan
"	Beşir Aslan	"	Yaşar Başdeli
"	Ekrem Güçlü	Tarsus Boya Fab.	Battal Ceyran
"	Mehmet Faran	"	Mehmet Rıza Uslu
"	Haşim Yıldırım	MKE Antalya Pil.	Ahmet Özdemir
"	M.Şirin Okan	"	Bilal Songür
Mobil	Kasım Asutay		
BURSA ŞUBE		YARIMCA ŞUBE	
Suni İpek Viskoza Fab.	Sadi As	Yarpet	Şükrü Kurtuluş
"	Ömer Köse	"	Gazi Başıyurt
"	Ömer Kara	"	Burhan Oto
"	Nusret Köse	"	Faruk Gencer
"	Mehmet Yiğit	"	Zeki Torun
"	Sami Esentürk	"	Zeki Yılmazkan
		"	Muammer Türe

İşyeri	Adı Soyadı	İşyeri	Adı Soyadı
YARIMCA ŞUBE		İZMİR ŞUBE	
Yarpet	Mehmet Türk	Dyo	Vedat Yurt
"	Haluk Altunay	Valeks	Dündar Kılınçay
"	Özcan Bayraktar	"	Kadir Savran
"	Ahmet Çetinkaya	KIRIKKALE ŞUBE	
"	Kamuran Yeşilkaya	Elmadağ Barut Fab.	Halis Gökçe
"	Rıza Saymaz	"	Ali Gıcılı
"	İbrahim Akar	"	Mustafa Gültekin
"	Rıfat Dinmez	Kırıkkale Barut Fab.	Fahrettin Seymen
"	Nihat Özyılmaz	YALOVA ŞUBESİ	
"	Mustafa Baykara	Aksa	Remzi Gökdemir
"	Azmi Ayverdi	"	Cavit Demirtaş
"	Sebahattin Göcük	"	Ahmet Baykara
"	Fikret Sezgin		
"	Halil Gezer		

Toplam: 174 üye (12 Şube ve 28 işyerinde)

Notlar:

* 12 Eylül nedeni ile işe döndürülmeyen yöneticilerimiz, temsilcilerimiz ve üyelerimiz sayısı yukardaki tabloda belirlenenden oldukça yüksek sayılarda olup, Tabloda yer alanlar 1989 yılında derleyebildiklerimizdir.

* 12 Eylül nedeniyle tutuklanan ancak mahkeme kararı ile de olsa tekrar işe dönemeyen üyelerimiz listesidir.

* Şube başkanı, icra kurulu üyesi, yönetim kurulu üyesi, işyeri sendika baştemsilcisi veya temsilcisi gibi sendikal görevleri belirtilmeyip, yalnızca işyerlerine göre gruplandırılmıştır.

Kaynak : Petrol-İş Araştırma, '89 Petrol-İş Yıllığı, sf. 173-174

12 Eylül rejiminin ilk haftalarında; Gemlik, İzmir, Yarımca, İstanbul, İstanbul/Anadolu olmak üzere 5 şubemiz Sıkıyönetim Komutanlıklarınca kapatıldı. Kimi şubelerimiz de, kısa bir süre için de olsa, yalnızca kapılarının açık olduğu "faaliyetleri"nden alıkondu. Gemlik şubemizin bir daha açılmasına izin verilmedi ve yerine, sendikal faaliyet yasağının kalkmasından sonra 16 Şubat 1984'te Bursa Şubesi kuruldu. İzmir şubemiz ise, 1983 yılında, önceki Şube İcra ve Yönetim Kurulu'nun istifası üzerine açıldı. İstanbul/Anadolu şubemiz 1981 yılında açıldı. Diğer Şubelerimiz de 3-4 ay gibi sürelerden sonra açıldılar.

Genel Merkezimiz ikinci kez arandı ve Merkez Yönetim, Denetim ve Disiplin Kurulları İstanbul Sıkıyönetim Savcılığında ifade verdiler. Daha sonra Anayasa Taslağı'nın tartışıldığı Türk-İş dökümanının çoğaltılıp dağıtıldığı gerekçesi ile Kasım 1982'de yeniden Sendikamız Genel Merkezini arama, evraklara el koyma yaşandı. (18. Merkez Genel Kurul Çalışma Raporu, 3-4 Aralık 1983, sf. 110-111)

Şube Başkanlarımızdan Gemlik Şubesi Başkanı Sadi As, Mersin Şube Başkanı Asım Özçetin, Adana Şube Başkanı Arif Güneysu, Batman Şube Başkanı Ahmet Teymurtaş, İzmir Şube Başkanı Vedat Yurt 12 Eylül rejimince tutuklan-

dılar. Kimilerinin 4 yıla varan tutukluluk halleri sürdü. Ancak bu kadarla kalınmadı, diğer yüzlerce sayıda şube yöneticilerimiz, işyeri sendika temsilcilerimiz ve üyelerimiz gözaltına alındılar ve pek çoğu tutuklandılar.

Kimileri tutuklanmış olan ve sayıları 1000'leri bulan; şube yöneticilerimiz, işyeri sendika temsilcilerimiz ve üyelerimiz ise, başta DİSK'liler olmak üzere tüm diğer sendikalarda olduğu gibi, işlerinden oldular, eş ve çocukları ile sefalet ve diğer sayısız güçlüklerle başbaşa bırakıldılar. İşten atılan üyelerimiz örneğin Adana'da kurulu Sasa işyerinde 300'e vardı. Ege Gübre'de ise 50 üyemiz, 12 Eylül'ün daha ilk günlerinde işlerinden oldular. Aynı şekilde Petkim'de toplu çıkarmalar oldu. O dönem, işverenin çıkarmak istediği işçiyi, Sıkıyönetime şikayeti yeterli idi. Ya o işçi göz altına alınıyor veya kendiliğinden bir daha işe gelmiyordu. Çünkü, suçsuzluğunu kanıtlama olanağı yoktu. Göz altına alındığında aylarca, hatta yıllarca hapiste kalabiliyordu.

12 Eylül nedeniyle başta işten çıkarmalar olmak üzere "mağdur" durumda olan yönetici, temsilci ve üyelerimizin listesi aşağıdaki tabloda yer almaktadır. (Tablo 5) Hemen belirtelim ki listede yer alan isimler, "mağdur" olanların tamamını yansıtmamakta olup, 1989 Yılığımızın hazırlıkları sırasında, kısa sürede derleyebildiklerimizdir. 12 Şubemizden, 28 işyeri temelinde, 174 kadar yönetici, temsilci ve üyemizin adını belirleyebildik. 12 Eylül rejiminde diğer sendikalar için olduğu gibi, sendikamızdan da "mağduriyetler" in sonu gelmemektedir. Örneğin daha sonra da Şube başkanlarımız ve diğer Şube yöneticilerimiz, temsilcilerimiz ve üyelerimizden defalarca gözaltına almalar olmuş, kimileri de tutuklanmışlardır.